A KÖRNYEZETI JELENTÉS KÖZÉRTHETŐ ÖSSZEFOGLALÓJA

A terv előkészítője: **Razvojni center Murska Sobota**
Kardoševa ulica 2
9000 Murska Sobota

A terv címe: A Muravidék regionális területrendezési terve (tervezet, 2026. szeptember)

Az RTT és a környezeti jelentés elkészítése

A regionális területrendezési terv (RTT) olyan stratégiai területrendezési eszköz, amelynek keretében az állam és az önkormányzatok megállapodnak a fejlesztési régió területi fejlődéséről, és összehangolják azt. Szlovénia területfejlesztési stratégiájára, annak cselekvési programjára, más állami fejlesztési dokumentumokra és az EU fejlesztési céljaira építve az RTT meghatározza a fő fejlesztési lehetőségeket és az önkormányzati területrendezési dokumentumok iránymutatásait. Rögzíti a területi fejlődés céljait és prioritásait, továbbá iránymutatást ad a régió számára, különösen a településfejlesztés, a közcélú infrastruktúra és a tájkezelés terén, a tájkarakter megőrzésével.

A muravidéki RTT fő irányai közé tartozik Muraszombat regionális központi szerepének erősítése és tágabb várostérségének fejlesztése, a kisebb települések életképességének megőrzése, a vasúti és közúti kapcsolatok és a közösségi közlekedés javítása, valamint az energetikai, vízellátási és digitális infrastruktúra fejlesztése és korszerűsítése. A terv előnyben részesíti a meglévő gazdasági övezetek fejlesztését, a természeti erőforrások fenntartható használatát, valamint a mezőgazdasági területek, az erdők, a természet és a tájkarakter megőrzését.
Kiemelt figyelmet kap a fenntartható mezőgazdaság, az öntözés, a megújuló energia, a fenntartható turizmus, az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás és a természeti katasztrófák kockázatának csökkentése.

A környezeti jelentés (a továbbiakban: KJ) az RTT tervezetével párhuzamosan készült. Összegyűjtötték a környezet állapotára vonatkozó adatokat, meghatározták a környezeti célokat és mutatókat, majd négy témakörben értékelték az RTT iránymutatásait: településhálózat, gazdaságfejlesztés, közcélú infrastruktúra és tájkezelés. A jelentés a talajra, a mezőgazdasági területekre, az erdőkre, a halakra, a vizekre, a természetre, az éghajlatra, az emberi egészségre, a természeti és egyéb katasztrófákra, a kulturális örökségre és a tájra terjedt ki. A jelentés készítése során javaslatokat tettek az RTT javítására, majd a későbbi tervezetekben ellenőrizték figyelembevételüket.

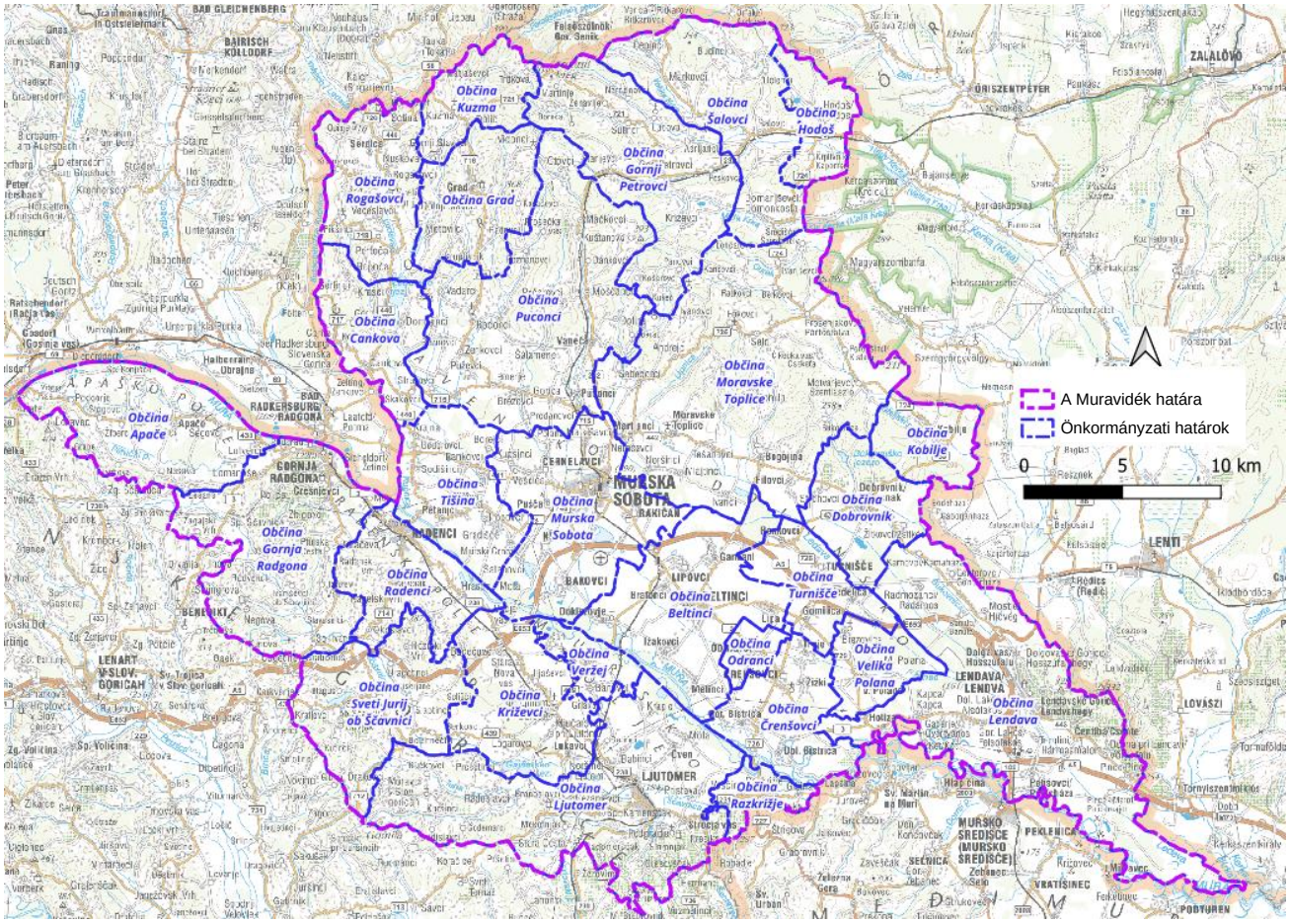
Változatok

Külön területfejlesztési változatok nem készültek. Előre meghatározott változatok közötti választás helyett az RTT céljait és koncepcióját az RTT előkészítője, a környezeti jelentés készítői, az önkormányzatok és az illetékes területrendezési szervek egyeztetése során folyamatosan finomították. A környezeti értékelés megállapításai alapján a kidolgozás során egyes rendelkezéseket és iránymutatásokat kiegészítettek.

A terv nélküli változatot is vizsgálták. Az RTT hiányában a településszerkezet, a közlekedés, a gazdaság, az infrastruktúra és a területhasználat meglévő tendenciái további regionális iránymutatás nélkül folytatódnának.

A régió fő környezeti jellemzői és problémái

- A régió területe 1 336 km². Területének mintegy 47%-a a Natura 2000 hálózathoz tartozik. A muravidéki hálózat része a Goričko Tájvédelmi Park, a Mura teljes síkvidéki szakasza és a Dobrovniško Dolinsko síkvidéki erdeje, továbbá kisebb területek Boreci közelében és a Radgonsko-Kapelske gorice dombvidékén.
- A Muravidék túlnyomórészt síkvidéki. Jelentős mezőgazdasági területei az élelmiszer-termelést és más ökoszisztéma-szolgáltatásokat biztosítanak. Goričko és Slovenske gorice dombvidékén a mezőgazdasági területek erdőkkel, gyümölcsösökkel és szőlőkkel váltakoznak. A Mura menti erdők szintén jelentősek.
- A síkvidéki mezőgazdasági területekre a település- és infrastruktúra-fejlesztés gyakorol nyomást. A dombvidéken a mezőgazdasági területek becserjésedése jellemző.
- A régió jelentős vízkészletekkel és vízfolyásokkal rendelkezik, amelyek közül a Mura szerepe meghatározó. A régió egyes részeit árvíz és aszály veszélyezteti. Az árvízveszélyes területek kiterjedtek. Az éghajlatváltozással egyre fontosabbá válik a mezőgazdasági vízellátás biztosítása és az aszályhoz való alkalmazkodás.
- A fő környezeti és éghajlati kihívások közé tartozik az árvíz, az aszály, az erózió, ezen belül a mezőgazdasági területek széleróziója, valamint a szélsőséges időjárás. A régiónak emellett javítania kell az infrastruktúra és a gazdaság ellenálló képességét, megőrizve a természeti erőforrásokat, a mezőgazdasági területhasználatot, a biológiai sokféleséget és a kultúrtájat.

1. ábra: A muravidéki regionális területrendezési terv területi hatálya

Az RTT hatásainak értékelése

Tartalma és tervezési szintje alapján az RTT különböző ágazatok fejlesztési iránymutatásait és területrendezési javaslatait fogja össze, és keretet biztosít a régió további területrendezéséhez. Figyelembe veszi a meglévő területrendezési megoldásokat, a hatályos önkormányzati és országos területrendezési terveket, valamint az egyéb releváns fejlesztési és ágazati iránymutatásokat. Az RTT hatásai összegződnek.

Az egyes környezeti témák összesített minősítését a vizsgált fejlesztési területek közül a legkedvezőtlenebb minősítés határozza meg. Az értékelés során A, D, E és X minősítést nem adtak.

A	Kedvező hatás
B	Nem jelentős hatás
C	Mérséklő intézkedésekkel nem jelentős hatás
D	Jelentős hatás
E	Pusztító hatás
X	A hatás nem értékelhető

Környezeti téma	Minősítés	A minősítés indoklása
Talaj	C	A település-, gazdaság- és infrastruktúra-fejlesztés növelheti a beépített területeket, és helyi talajvesztést vagy talajromlást okozhat. Az RTT a fejlesztést elsősorban meglévő, leromlott és infrastruktúrával már ellátott területekre, illetve meglévő folyosókba irányítja.
Mezőgazdasági területek	C	A település- és infrastruktúra-fejlesztés csökkentheti a mezőgazdasági területek kiterjedését. Az RTT hangsúlyozza a jó minőségű, összefüggő termőterületek megőrzését és a fejlesztések meglévő, illetve leromlott területekre irányítását.
Erdők	B	Az RTT ösztönzi az erdők és ökológiai, védelmi, illetve egyéb funkcióik megőrzését, és az erdőket a regionális zöldinfrastruktúra-hálózatba kapcsolja.
Halak	B	A településfejlesztés, az infrastruktúra, a gazdaság, a turizmus és a mezőgazdaság helyi hatással lehet a halak élőhelyeire, ívóhelyeire és a vízfolyások átjárhatóságára. Az RTT a fejlesztések többségét meglévő területekre irányítja, támogatja a vízfolyások természetközeli kezelését és helyreállítását, és nem irányoz elő új vízenergia-termelési gátakat. A halállományokra gyakorolt jelentős hatás nem várható.
Felszíni és felszín alatti vizek	C	A fejlesztés növelheti a vízminőségre és a vízmennyiségre nehezedő nyomást, valamint az árvíz-, erózió- és földcsuszamlásveszélyt. Az RTT iránymutatást ad a vízkészletek védelméhez, a fenntartható vízhasználathoz, a fejlesztések megfelelő elhelyezéséhez és a vízfolyások természetközeli kezeléséhez.
Természet	C	A fejlesztés helyi élőhelyvesztést, élőhelyromlást és feldarabolódást okozhat. Az RTT előnyben részesíti a fejlesztések természetvédelmi szempontból jelentős területeken kívüli elhelyezését, és ösztönzi a zöldinfrastruktúra, az ökológiai folyosók és a természetes élőhelyek megőrzését.
Az éghajlatváltozás mérséklése	B	Az RTT támogatja a fenntartható mobilitást, az energiahatékonyságot, a megújuló energiát, valamint az erdők és más üvegházgáz-elnyelők megőrzését. Egyes fejlesztések többletkibocsátással járhatnak, de az éghajlati célok teljesítésére gyakorolt jelentős kedvezőtlen hatás nem várható.

Környezeti téma	Minősítés	A minősítés indoklása
Emberi egészség	B	Az RTT a települések és az infrastruktúra fejlesztésének irányításával csökkenti a zajnak, légszennyezésnek, sugárzásnak és egyéb környezeti terheléseknek való fokozott kitettség kockázatát. Támogatja a fenntartható mobilitást, az ivóvíz védelmét, a jó minőségű lakókörnyezetet, valamint a zöld- és rekreációs területek kialakítását. Az emberi egészségre gyakorolt jelentős kedvezőtlen hatás nem várható.
Természeti katasztrófák	B	Az RTT figyelembe veszi az árvíznek, eróziónak, földcsuszamlásnak, aszálynak és tűznek kitett területeket, és úgy irányítja a fejlesztést, hogy a kockázatok ne növekedjenek. Előirányozza a veszélyeztetett területek helyreállítását és a természeti katasztrófák következményeit mérséklő intézkedéseket.
Egyéb katasztrófák	B	Az RTT a területi fejlődés irányításakor figyelembe veszi a veszélyes anyagokhoz, valamint a közlekedési, radiológiai és egyéb balesetekhez kapcsolódó kockázatokat. Feltételeket határoz meg a tevékenységek és az infrastruktúra biztonságosabb elhelyezéséhez.
Alkalmazkodás az éghajlatváltozáshoz	B	Az RTT iránymutatást ad az árvízzel, aszállyal, tűzzel, hőséggel és egyéb éghajlati hatásokkal szembeni sérülékenység csökkentéséhez. Ösztönzi a zöld- és vízfelületek megőrzését, a fenntartható vízhasználatot és a mezőgazdaság alkalmazkodását. A részletes alkalmazkodási intézkedéseket a regionális éghajlati tervekhez igazodva kell kidolgozni.
Kulturális örökség	C	Az RTT a kulturális örökséget a régió identitása és fejlődése fontos részének tekinti. Az örökség átfogó megőrzését még teljes körűen és következetesen be kell építeni valamennyi területrendezési javaslatba. További iránymutatás szükséges a védelemhez, a helyreállításhoz és a fenntartható hasznosításhoz, valamint az egyes fejlesztések védelmi előírásokhoz igazításához.
Táj	C	Az RTT foglalkozik a tájkarakterrel, a zöldinfrastruktúra-hálózattal és a jellegzetes kultúrtájakkal. A tájvédelemhez, tájtervezéshez és tájkezeléshez részletesebb rendelkezések szükségesek. A megfelelő helyszínválasztás és az egyes tájak jellegzetességeinek és értékeinek figyelembevétele révén a várható hatások nem jelentős szintre mérsékelhetők.

Iránymutatások az RTT környezeti hatásainak mérsékléséhez

- A meglévő, már urbanizált, infrastruktúrával ellátott és leromlott területek használatának előnyben részesítése.
- Az új közlekedési és energetikai folyosók lehetőség szerinti elhelyezése a meglévő folyosók mentén és az összefüggő mezőgazdasági területek, illetve erdők igénybevételének elkerülése.
- A vízkészletek és vízfolyások védelme, hatékony és fenntartható vízhasználat, valamint az árvíz-, erózió- és földcsuszamlásveszély figyelembevétele.
- A mezőgazdaság aszályhoz való alkalmazkodásának támogatása, különösen megfelelő öntözéstervezéssel, valamint a szélerózió mérséklése a sövények, zöld védősávok és más növényzet megőrzésével.
- A természetvédelmi szempontból jelentős területek, az ökológiai kapcsolatok, a vízfolyások halak számára való átjárhatósága és az állatok vonulási útvonalainak megőrzése.
- Az erdők és ökológiai, védelmi és egyéb funkcióik megőrzése, valamint az összefüggő erdőterületek feldarabolódásának megelőzése.
- A kulturális örökség, a jellegzetes kultúrtájak és a Muravidék tájkarakterének védelme.

- Az éghajlati kockázatok, különösen az árvíz, az aszály, az erózió és a szélsőséges időjárás figyelembevétele a további területrendezésben.

A környezet állapotának nyomon követése

Az RTT nyomon követése a meglévő országos és helyi monitoringprogramokra, az illetékes hatóságok, közszolgáltatók és önkormányzatok nyilvántartásaira, valamint más nyilvános adatokra épül. Külön, kizárólag az RTT-t szolgáló monitoringrendszert nem terveznek. A nyomon követés megmutatja, hogy a környezet állapota a kitűzött céloknak megfelelően változik-e, és jelentkeznek-e a stratégiai értékelés során előre nem látott jelentős hatások.

Környezeti téma	**Nyomon követendő mutatók**
Talaj	Beépítés, szennyezettség, erózió és leromlott talajok
Mezőgazdasági területek	A használatban lévő mezőgazdasági területek kiterjedése
Erdők	Az erdők kiterjedése, állapota és funkciói
Halak	Halállomány-védelmi vízszakaszok, ívóhelyek, idegenhonos halfajok és a vízfolyások átjárhatósága
Felszíni és felszín alatti vizek	A vizek kémiai, ökológiai és mennyiségi állapota, vízhasználat, valamint árvíz-, erózió- és földcsuszamlásveszély
Természet	A Natura 2000 jelölő fajok és élőhelytípusok állapota, a védett fajok és élőhelyek elterjedése és a természeti értékek állapota
Az éghajlatváltozás mérséklése	Üvegházhatásúgáz-kibocsátás, végsőenergia-felhasználás és megújuló energiaforrások
Emberi egészség	Levegőminőség, zajterhelés, sugárzás, fényszennyezés, az ivóvíz minősége és elérhetősége, valamint a lakókörnyezet minősége
Természeti katasztrófák	A természeti katasztrófák veszélye és következményei, különösen az aszály és a tűz. Az árvizek és földcsuszamlások a vizek témakörében is szerepelnek.
Egyéb katasztrófák	Veszélyes anyagokkal összefüggő, valamint közlekedési, radiológiai és egyéb baleseti kockázatok
Alkalmazkodás az éghajlatváltozáshoz	A régió éghajlatváltozással szembeni sérülékenysége és az éghajlati hatások gazdasági kárai
Kulturális örökség	Az örökségvédelem beépítése a területrendezési javaslatokba és a fejlesztési projektek hatásai
Táj	A tájvédelem, -tervezés és -kezelés beépítése, valamint a fejlesztési projektek hatása a táj jellegére és minőségére

Következtetés

A muravidéki RTT közös területi keretet ad a régió fejlődéséhez. A környezeti értékelés szerint a stratégiai szinten várható hatások többsége nem jelentős, vagy mérséklő intézkedések végrehajtása esetén minősíthető nem jelentősnek. A fő lehetséges terhelések a település-, gazdaság- és infrastruktúra-fejlesztéshez kapcsolódnak, és az ezekkel járó talaj- és termőterület-vesztést, a vízhasználatot és vízvédelmet, a természetre gyakorolt hatásokat, valamint a kultúrtáj és a tájkarakter megőrzését érintik. Fontos az aszályhoz, az árvízhez, az erózióhoz és az éghajlatváltozás egyéb következményeihez való alkalmazkodás is.

Az RTT egyes rendelkezéseit a környezeti értékelés alapján kiegészítették. Mivel az RTT nem határozza meg valamennyi jövőbeli beavatkozás pontos helyszínét és műszaki megoldását, hatásaikat a területrendezés következő szakaszaiban részletesebben kell vizsgálni. A végrehajtás hatásait a meglévő országos és helyi környezeti monitoringrendszerekkel követik nyomon.